

Föreläsning 3/9-13 em

Skälärfält: en funktion från \mathbb{K}^3 till \mathbb{K}
 $\phi(\mathbb{R})$ eller $\phi(\mathbb{R}, t)$

En skalär ska vara oberoende av val av koordinatsystem.

Vektorfält: $\mathbb{F}(\mathbb{R})$ eller $\mathbb{F}(\mathbb{R}, t)$

Vektorkomponenterna ändras med hjälp av ortogonal matris.

Hur deriverar man fält?

$$\frac{\partial}{\partial x}, \frac{\partial}{\partial y}, \frac{\partial}{\partial z} \longrightarrow \nabla = \hat{x} \frac{\partial}{\partial x} + \hat{y} \frac{\partial}{\partial y} + \hat{z} \frac{\partial}{\partial z}$$

$\nabla \phi \sim$ vektor \sim gradient

$\nabla \cdot \mathbb{F} \sim$ skalär \sim divergens

$\nabla \times \mathbb{F} \sim$ vektor \sim rotation

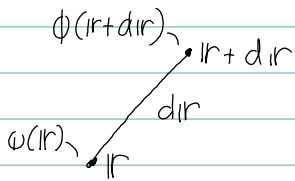
$$\nabla \phi = \hat{x} \frac{\partial \phi}{\partial x} + \hat{y} \frac{\partial \phi}{\partial y} + \hat{z} \frac{\partial \phi}{\partial z}$$

$$\nabla \cdot \mathbb{F} = \frac{\partial F_x}{\partial x} + \frac{\partial F_y}{\partial y} + \frac{\partial F_z}{\partial z}$$

$$\nabla \times \mathbb{F} = \begin{vmatrix} \hat{x} & \hat{y} & \hat{z} \\ \partial/\partial x & \partial/\partial y & \partial/\partial z \\ F_x & F_y & F_z \end{vmatrix} = \hat{x} \left(\frac{\partial F_z}{\partial y} - \frac{\partial F_y}{\partial z} \right) + \dots$$

Laplaceoperator: $\Delta \phi \equiv \nabla \cdot \nabla \phi = \left(\frac{\partial^2}{\partial x^2} + \frac{\partial^2}{\partial y^2} + \frac{\partial^2}{\partial z^2} \right) \phi$

Uppgift: Visa att $\nabla \times \nabla \phi = 0!$

$$d\phi = \underbrace{\phi(r+dr) - \phi(r)}_{\phi(r) + dx \frac{\partial \phi}{\partial x} + dy \frac{\partial \phi}{\partial y} + dz \frac{\partial \phi}{\partial z}}$$

$$\star = (dx, dy, dz) \cdot \left(\frac{\partial \phi}{\partial x}, \frac{\partial \phi}{\partial y}, \frac{\partial \phi}{\partial z} \right) = dr \cdot \nabla \phi$$

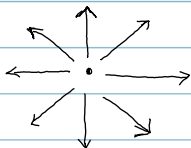
Riktningderivata:

Hur mycket ändra ϕ per l.e när man flyttar sig i en riktning som ges av enhetsvektorn \mathbf{n} .

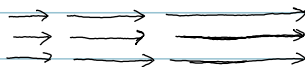
$$|\mathbf{n}| = 1$$

Gradienten av ϕ pekar åt det håll i vilket ϕ ökar förstast.

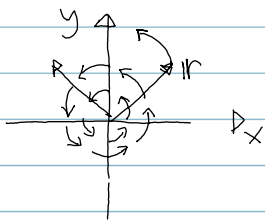
Divergens

"Det går isär"

Rotation

"Det snurrar"

Fältlinjer: Kurvor som överallt pekar åt samma håll som fältet.

ex) uppg. 15
 $F = F_0 (\hat{x} + \hat{y})$

$$\frac{\partial x}{\partial t} = f(t) F_0 \frac{x}{a}, \quad \frac{\partial y}{\partial t} = f(t) F_0$$

$$\frac{\partial x}{\partial t} / \frac{\partial y}{\partial t} = \frac{x}{a} \quad \frac{dx}{dy} = \frac{x}{a} \quad x(y) = C e^{y/a}$$